

Koonneet
Eeva Sonninen ja Matti Koivula

o o o

Motto:
"Jotakin ehkä tietäisin, olinhan siellä minäkin."

FinRA r.y. 25 vuotta

*Juhlavuonna on tapana etsiä
juurille, tutkailla syntyjä syviä.
Hämmästykseen saa jälleen
havaita, kuinka lyhyt on muisti.
Näinkö kaikki alkoi, kyselee alusta
mukana ollut vanhoja lehtiä ja
asiapapereita katsellessaan.*

Mitä oli Suomessa ennen FinRAa?

Jo 1920-luvulla oli maassamme mahdollisuus järjestää kansakoulun oppilaille luokantonta erityisopetusta. Esim. Helsingin kansakouluohjessaännessä sanottiin, että johtokunnilla on oikeus ottaa palvelukseen ”puhevikaalisia lapsia varten ääntämisen opettajia tarpeen mukaan”. Tätä mahdollisuutta kuitenkin käytettiin melko vähän.

Samanlainen oli tilanne lukiopetuksessa. Suomen ensimmäinen lukuklinikka perustettiin syksyllä 1952. Näiden lisääntyminen oli kuitenkin hidasta. Esim. vuonna 1967 oli Hel-

singissä koko kaupunkia varten kolme lukiopetuspistettä, Jyväskylässä kaksi. Muualla maassamme oli lukiopetus hyvin harvinaista.

Opettajat näihin virkoihin olivat eri tavoilla erivapausteita pätevyityneitä. Opettajien koulutustaustassa oli suuria eroja. Tästä johtuen myöskin käsitys, miten työtä tulee tehdä, oli omaan koulutukseen ja kokemustaustaan pohjautuva. Yleensä alalle olivat hakeutuneet siitä todella kiinnostuneet henkilöt.

Ensimmäinen alan opettajakurssi Jyväskylän yliopistoon

1960-luvulla kouluviranomaiset totesivat tarvetta puhe- ja lukiopetuksen lisäämiseen ja siksi lukuvuodeksi 1966 - 67 perustettiin Jyväskylän yliopistoon ensimmäiset alan erityisopettajakurssit. Logopedilinjalle otettiin kymmenen opiskelijaa, joita lehtori Onerva Mäki opasti. Lukiopettajiksi valmistuvia oli

yhdeksän maisteri Maire Västin ohjauksessa. Hakijoina kursseille oli paljon kansakoulunopettajia. Ensimmäisen kurssin päättymisen aikaan tapauksen huomioi Opettajain Lehtikin, jonka tästä aiheesta tehdyn jutun otsikko ”Erityisopetus eriytyy” kuvastaa hyvin erityisopetuksen senaikaista suuntausta. Koulu-

Jyväskylän yliopistosta toukokuussa 1967 valmistuneet Suomen ensimmäiset koululogopedit yhteiskuvassa. Ylärivissä toinen vasemmalta koululogopedien ensimmäinen puheenjohtaja Jaakko Vihmaa edessään istumassa ensimmäinen sihteeri Helka Björn. Kuvan oikeassa laidassa FinRAn puheenjohtajana kuusi vuotta toiminut Ritva Rauhala.

logopedien ja lukiopettajien työ nähtiin silloin pitkälle eriytyneenä, omana erillisenä toimintana.

Keväällä 1967 oli uusien linjojen valmistuvilla erityisopettajilla huoli tulevasta työpaikasta. Esim. juuri kurssin päättäjäsiviikolla oli avoimia apukoulunopettajanpaikkoja 19, tarkkailuopettajanpaikkoja samoin 19, lukemis- ja kirjoittamishäiriöisten opettajia tarvittiin koko maassa 2 (Lastenlinna ja Oulu), puhehäiriöisten opettajia 6 (Järvenpää, Tampere, Imatra, Helsingin mlk ja Oulu 2). Siinä olivat lähes kaikki maassa sinä keväänä auki

tulevat luokattoman erityisopetuksen virat. Apukoulussa ja tarkkailussa oli paikkoja, muualla ei, ja siksi joutuivatkin monet valmistuvat opettajat sijoittumaan työhön oman koulutuslinjansa ulkopuolelle.

Tämä oli yksi syy ajatuksiin omasta yhdistyksestä. Ajateltiin, että yhdessä voidaan tehdä valistustyötä virkojen perustamiseksi ja työnkuvan saattamiseksi tutuksi koulumaailman päättäjille. Varsinkin juuri kurseilta valmistuneet ja seuraavan kurssin opiskelijat olivat kiinnostuneita yhdistystyöstä.

Emoyhdistysten perustaminen

Puheopettajat ennättivät ensin. **17.12.1967** he perustivat **Koululogopedit**-yhdistyksen. Sen puheenjohtakasi valittiin Jaakko Vihmaa, varapuheenjohtajaksi Eeva Sonninen ja sihteeriksi Helka Björn. Johtokunnan muiksi jäseniksi valittiin Lilli Aro, Ritva Rauhala ja Timo Saarinen. Näistä Vihmaa, Björn ja Rauhala olivat vuoden 1967 koululogopedikursilta valmistuneita, Saarinen oli parhaillaan kursilla.

Lukemis- ja kirjoittamishäiriöisten Erityisopettajat -yhdistyksen perustamiskokous oli **31.3.1968** Erityiskasvatuksen laitoksella. Puheenjohtajaksi valittiin Irja Hieta, sihteeriksi Hilikka Rinne ja johtokuntaan lisäksi Maire Västi, Maila Kekäläinen ja Pentti Sainio. Muut perustajajäsenet olivat Heimo

Hirvonen, Anneli Kinnunen, Matti Koivula, Marja Korhonen, Hilikka Kräkin, Elma Lappalainen, Arja Nikkola, Kirsti Oksanen ja Marja-Liisa Åström. Osallistujista kymmenen oli valmistunut edellisen kevään lukikurssilta tai oli parhaillaan erityisopettajakurssilla.

Ajan henki erityisopetuksessa suosi eriytymistä. Se johtui osaksi koulutuksesta, mutta myös työ käsitettiin silloin koululogopedilla ja lukemis- ja kirjoittamishäiriöisten erityisopettajalla erilaiseksi. Yhteistä oli kummankin työnkuvan tuntemattomuus. Jokainen alalla työskentelevä sai ponnistella tehdäkseen työtään tunnetuksi. Tätä samanlaista valistustyötä joutui tekemään myös kouluhallinnon suuntaan. Asiallisia työtiloja ei ollut, materi-

Lukemis- ja kirjoittamishäiriöisten Erityisopettajat-yhdistyksen perustamiskokouksesta. Oikealta: Heimo Hirvonen, Kirsti Oksanen, Hilikka Rinne, Maire Västi ja Anneli Kinnunen.

aalia sai vain itse tekemällä, kontaktit toisiin samaa työtä tekeviin puuttuivat, ennen Jyväskylän kurssia ei ollut yhtenäistä koulutusta. Kentällä tunnettiin myös epäluuloja koulutuksen tuomasta pätevyydestä. Esimerkiksi eräissä kunnissa oli pitkään jatkuvia kiistoja siitä, toimivatko koulussa puheopettajina terapeutit vai erityisopettajat. Omat syynsä tähän antoivat silloin ns. vanhojen kaupunkien valtionapuseränsäätökset.

Alkuaikojen toimintaa

Kumpikin yhdistys rekisteröityi tuota pikaa. Samansuuntaiset olivat myös niiden toimintaperiaatteet. Edunvalvonta oli yhteistä. Opetusvelvollisuus, joka oli silloin 30 tuntia (sama kuin kansakoulun luokanopettajien) pyrittiin saamaan muiden erityisopettajien 24 tunnin tasolle. Palkkausasiat vaativat yhteisneuvotteluja. Kiistoja aiheuttivat kiertämisen korvaaminen, ylituntipalkkiot, konsultointitunnit ja valvontavelvollisuus. Nämä olivat silloin puhe- ja lukiopettajalla yhteisiä, osin vieläkin ratkaisemattomia ongelmia. Alkuaikoina tämä edunvalvonta katsottiin yhdistyksien tärkeimmäksi tehtäväksi.

Tärkeäksi koettiin myös oppimateriaalikeskustelu. Kaupalliset kustantajat toivat maahan muualta materiaalia, joka oli suunniteltu kokonaan toisille kielialueille. Markkinat meillä olivat pienet, samoin kustantajien voitto, joten heillä ei ollut suurta kiinnostusta oman materiaalin tuottamiseen. Yhdistykset neuvottelivat juuri perustetun Koulun Erityispalvelun kanssa tarvittavien päiväkirjojen, lomakkeiden, kortistojen, vuositarkistusten ym. saamiseksi.

Jo alkuvaiheissa yhdistyksissä aloitettiin yhteistyötä pohjoismaisella ja kansainvälisellä tasolla sekä suunniteltiin kurseja ja opintopäiviä. Paljon osanottajia keräsi esim. Lukemis- ja kirjoittamishäiriöisten erityisopettajat r.y:n ja Jyväskylän yliopiston 26. - 30.6.1972 yhteistyössä järjestämä lukiopettajien jatkokurssi.

Opettajat totesivat yhdistykset tarpeelliseksi. Klinikkaopettajat etsivät peruskouluun valmistuvassa Suomessa identiteettiään ja itsetuntoaan. Alkuaikojen toimintakertomuksissa todetaan klinikkaopetuksen arvostuksen lisääntyneen yhdistysten ja niiden jäsenten toiminnan tuloksena.

Tähän kaikkeen pyrkikin esimerkiksi Koululogopedit r.y., kun se sääntöjensä toisessa pykälässä sanoo: ”Yhdistyksen tarkoituksena on parantaa koululogopedien ammattitaitoa ja edistää yhteenkuuluvuutta sekä valvoa alan

Ajan henki oli suosiollinen erityisopetukselle ja valistustyö tuotti nopeasti tuloksia. Omassa lehdessämme nro 1 1975 kerrotaan, miten maassa oli kouluhallituksen tilaston mukaan 675 klinikkaopettajaa, joista lukiopettajia oli 249, puheopettajia 195 ja ns. 3-kantaopettajia 231. Täyttämättä oli virkoja 127. Kahdeksassa vuodessa olivat virat lisääntyneet valtavasti.

opettajien yleisiä ja ammatillisia etuja. Näihin päämääriin yhdistys pyrkii järjestämällä kokous-, esitelmä- ja keskustelutilaisuuksia, tekemällä esityksiä, aloitteita ja opintomatkoja sekä muilla edellisiin verrattavilla tavoilla.”

Arkinen työ oli alkuvuosina kyllä kaukana sääntöjen hienoista sanoista. Esim. lukiopettajat olivat tyytyväisiä, jos saivat spriimonisteet kulkemaan jäseneltä toiselle ja nippu vielä kierroksella paksunikin, kun siihen liitettiin omia hyviksi havaittuja joukkoon. Postimaksut luonnollisesti maksettiin omasta pussista. Jäsenmäärä kasvoi nopeasti. Vuonna 1971 oli lukiopettajien jäsenluettelossa 52 nimeä, vuotta myöhemmin jo 87.

Alkuaikojen jatkuvaksi ongelmaksi koettiin puutteelliset työtilat. Vanhoihin koulurakennuksiin ei klinikkatiloja ollut rakennettu ja saneerauksiin ei kaikissa kunnissa tunnettu kiinnostusta. Lehdessämme oli useita kirjoituksia tiloista ja annettiin ohjeita tilojen kunnostajille.

Tätä historiikkia kirjoittaessa tulee väkisin mieleen alkuaikojen ponnistelut klinikkaopettajan työn tarpeellisuuden todistamisessa. Nykyisestä koulusta viedään kiihtyvällä vauhdilla määrärahoja ja supistetaan toimintoja. ”Karsitaan tarpeettomia rönsyjä”, kuten eräs kouluhallintoviranomainen julkisuudessa kertoi. On suuri vaara, että tällaisen mielialan Suomessa ollaan hävittämässä kaikkea sitä, mitä on heikompien auttamiseksi kouluihin rakennettu. Erityisopettajien virkoja on jo kunnissa jätetty täyttämättä säästöihin vetoamalla. 2.3.1993 Opettajien liiton lakiasiantuntija televisiossa kertoi, miten valtion ja kuntien säästöpäätökset koulumaailmassa tulevat vaikuttamaan ennen kaikkea erityisopetukseen. Tähän on siis tultu neljännesvuosisadassa!

Kuntakohtaisesti saatetaan asennoitua toisinkin, esim. Jyväskylässä koulutuslautakunta on julistanut ottavansa osa-aikaisen erityisopetuksen ”erityiseen suojelukseensa”.

Puheenjohtajat ja sihteerit

Koululogopedit r.y. (perustettu 17.12.1967)

1967 - 1971	puh.joht.	Jaakko Vihmaa
	siht.	Helka Björn
1972 - 1973	puh.joht.	Erkki Kyllönen
	siht.	Maija Paavilainen

Lukemis- ja kirjoittamishäiriöisten erityisopettajat r.y. (perustettu 31.3.1968)

1968 - 1969	puh.joht.	Irja Hietanen
	siht.	Hilkka Rinne
1970	puh.joht.	Irja Hietanen
	siht.	Kaija Jylhä
1971 - 1972	puh.joht.	Sakari Karppi
	siht.	Irja Hietanen

Vuoden 1972 aikana käytiin neuvotteluja yhdistysten liittymisestä yhteen. Hallitusten yhteiskokouksessa 19.11.1972 tehtiin päätös yhdistymisen ottamisesta kummankin yhdistyksen vuosikokouksen esityslistalle. Yhdis-

tymistä valmistelevaan toimikuntaan kuuluivat logopedeista Risto Rätty ja Erkki Kyllönen sekä lukiopettajista Raija Syvälahti ja Irja Hietanen. 1973 tuli yhteiseksi yhdistykseksi **Klinikkaopetus r.y.**

1973 - 1976	puh.joht.	Irja Hietanen
	siht.	Maija Paavilainen
1977 - 1980	puh.joht.	Ritva Rauhala
	siht.	Riitta Muhonen
1981	puh.joht.	Ritva Rauhala
	siht.	Kirsti Hulkkonen
1982	puh.joht.	Ritva Rauhala
	siht.	Eija Särkelä
1983	puh.joht.	Raija Korhonen
	siht.	Irma Sihtola
1984 - 1992	puh.joht.	Arja Huhtala
	siht.	Marja Välke
1992 - edelleen	puh.joht.	Arja Huhtala
	siht.	Simo Birkstedt

Yhdistyminen ja uusi nimi

24.3.1973 kokouksessa pohdittiin uusia sääntöehdotuksia ja mietittiin uutta, yhteistä nimeä. Äidinkielen erityisopettajat, Kielenhuolto, Klinikkaopettajat, Kielellisten taitojen edistämisyhdistys, Kielelliset erityisvaikeudet, Kielelliset häiriöt, Ilmaisuterapeutit, Kielellinen terapia, Viestintäerityisvaikeudet, siinä nimiehdotuksia. Ensimmäiseksi uudeksi nimeksi tuli **Klinikkaopetus** ja kotipaikaksi Jyväskylä. Puheenjohtajaksi valittiin yksimielisesti Irja Hietanen ja sihteeriksi Maija Paavilainen. Johtokuntaan tulivat lisäksi: Risto Rätty, Sakari Karppi, Raija Syvälahti ja Heikki Porkola. Tasapuolisuuden vuoksi katsottiin, että johtokuntaan tulee kummankin alan edustajia, samoin ilmeisesti tulevia aikoja varten sääntöihin kirjattiin, että johtokunnan viidestä jäsenestä tulee kolmen edustaa luke-

mis- ja kirjoittamishäiriöisten ja puhehäiriöisten lasten opettajia.

Nimi kelpasi kuusi vuotta. Ritva Rauhalan puheenjohtajakaudella hyväksyttiin syyskokouksessa 1979 nimeksi **Suomen puhelukiyhdistys FinRA**, joka merkittiin yhdistysrekisteriin helmikuussa 1981.

Yhdistyksien johtokunnissa on ollut yhteensä kymmeniä jäseniä. Vähintään viisi vuotta johtokunnissa olleita ovat ainakin seuraavat: Arja-Leena Aalto, Simo Birkstedt, Irja Hietanen, Heikki Honkanen, Arja Huhtala, Matti Koivula, Maija Paavilainen, Heikki Porkola, Ritva Rauhala, Pehr-Olof Rönholm, Jaakko Vihmaa ja Marja Välke. Eniten vuosia johtokunnassa on Pehr-Olof Rönholmilla, jolla on parhaillaan menossa 13. peräkkäinen vuosi johtokunnan jäsenenä.

Puheenjohtajien ääni

Näyttää siltä, että kunkin puheenjohtajan kaudella painottuu jokin tärkeä puoli tavoitteista ajankohtaisuudesta ja tarpeista riippuen.

Yhdistyksen pitkäaikaisempia puheenjohtajia esiteltäessä jokaisella neljällä näyttää olevan ominaistavoitteensa. **Jaakko Vihmaa** oli alkuaikojen tarmokas, kauas näkevä, aina korrekti taistelija, jonka toimintaa yhdistyksessä myöhemmin toki leimasi kansainvälisyyskin, yhteydet Amerikkaan ja muualle.

Irja Hietanen alkuunsaattoi kansainvälisen toiminnan, liittyi IRAan ja osallistui vuonna 1971 Pariisissa Euroopan jäsenmaiden edustajien 1. symposiumiin. Samalla yhdistys liittyi IRAan nimellä The National Council of IRA of Finland ja jäsenlehti Reading to day International avasi tiensä Suomeen. Irjalalla on IRAn puheenjohtajaneula ja SEL:n ansiomerkki.

IRAn viidenteen maailmankongressiin osallistui Markku Saarnin johdolla ja kouluhallituksen myöntämin apurahoin 18 suomalaista. Luentovieraita kävi kaukomailta, mainittakoon prof. J.E. Merrit Englannista v. 1974 ja prof. John Downing USAsta v. 1975.

Irja Hietasen aikana alkoi myös pohjoismainen yhteistyö, jonka onnistuneena näyttönä ja ensimmäisenä suurena haasteena oli kuudes pohjoismainen lukemisen opetuksen symposium Otaniemessä elokuussa 1973. Järjestelyjen yhtyedessä on syytä mainita Irjan lisäksi Maija Paavilaisen ja Raija Syvälahden nimet. Silloin myös yhdistyksemme tilaisuudessa esiintyi ensimmäisen kerran Pehr-Olof Rönholm.

Varsinainen tähti yhdistyksen kansainvälisellä taivaalla on ollut **Ritva Rauhala**, jonka ansioihin kuuluu IRAn tiimoilta seuraavaa:

- World Membership and Organisation -komitean jäsen 1977 - 1978
- 8th World Congress on Reading -ohjelmatoimikunnan jäsen 1979 - 1980
- International Development European Subkommittee jäsen ja puheenjohtaja 1982 - 1985
- International Development in the United States Committee jäsen 1985

Vuonna 1980 Ritva Rauhalan puheenjohtajakaudella huomioitiin Kansainvälinen lukutaidon vuosi ja lukutaidon päivä, syyskuun kahdeksas, jolloin alettiin myöntää Aapiskukko -palkintoa henkilölle tai yhteisölle, joka on merkittävällä tavalla vaikuttanut kommunikaatiotaitojen kehittämiseen.

Aapiskukon ovat saaneet:

Linda Heiskanen
Kari Vaijärvi
Märta Tikkanen
Aapiskukko -aapisen työryhmä
Maj Simons

Raija Syvälahti
Anna-Liisa Mikkela
Hannele Huovi
Sanasolmuryhmä
Selkouutiset
Eila Alahuhta
Aatto Sonninen

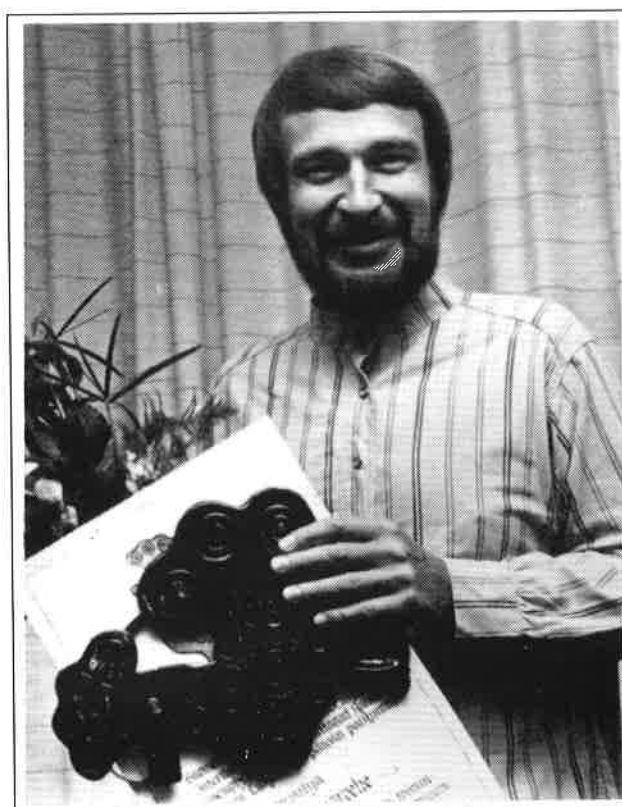
Seuraavan kerran tuo seinälle ripustettava keramiikkakukko kunniakirjoineen annetaan kolmannentoista kerran syksyllä FinRAn 25-vuotisjuhlassa.

Raija Korhosen lyhyellä puheenjohtajakaudella esitettiin ne näkökohdat, joita laaja-alainen toiminta toi. Näin tämäkin pitkään kiistelty toimintamuoto sai kehittymisen mahdollisuudet ja puitteet.

Nykyinen puheenjohtaja Arja Huhtala, tuo reipas urheilijainen, on ilmoittanut motokseen Platonin ajatuksen "Tärkeintä kasvatuksessa on pitää sielun kasvatus ja ruumiin kehittäminen tasapainossa". Arja on rohkeasti paneeleissa kantaaottava, sujuvakynäinen kirjoittaja, joka ei kaihda puuttumista epäkohtiin eikä arkaile ravistella ja herätellä lukijainsa sisikuntaa. Kokonaiskuntoutus ja eri ammattikuntien välinen yhteistyö ovat hänen sydäntään lähellä. Tässä muutamia Arjan ajatuksia lehtemme sivuilta:

- Lahjakkaan lapsen tragedia. Korvien välistä lahjakkaat lapset on lupa lannistaa,

Järjestyksessä toisen Aapiskukon sai lastenkulttuurin monitoimimies Kari Vaijärvi

FinRA on sittäytynyt vuosittain EDUCA-tapahtumissa: Vuonna 1989 olivat esittelijöinä Arja-Leena Aalto ja Heikki Honkanen

heidän taitojaan ei tarvitse kehittää. Urheiluja musiikki-ihmisiä saa kyllä kannustaa. Lahjakkaan lapsen tragedia on syntynyt lahjakkaana Suomessa. Siksi kai moni lahjakas ennemmin tai myöhemmin siirtyy ulkomaille, ulkomaita hyödyttämään.

- Olin palaverissa, jossa erityisopettaja parjasi toista. Minun työni on paljon arvokkaampaa kuin sinun, luokallinen on toista maata kuin luokaton, aineenopettaja tekee enemmän työtä kuin opo jne. Onko tämä enää tarpeellista? Emmekö ole vielä oppineet leikkimään samassa hiekkalaatikossa.

- Tarvitaanko erityisopettajia? Svensk-Finlands specialpedagogiska förening ja FinRA pitivät yhteisiä koulutuspäiviä Vaasassa ja paneelissa pohdittiin kyseistä ongelmaa. Esitin siellä väittämän, että insinöörit, lääkärit, lastentarhanopettajat ym. eivät ensimmäisenä ala pohtia omaa tarpeellisuuttaan. Sen verran he arvostavat itseään. Miksi ”kiltit opetta-

jat” sitten eivät usko omaan tarpeellisuuteensa? Toivottavasti taas kerran käytämme tuota perin tarpeellista ja paljastavaa peiliä.

Arja haluaa pysytellä ajan hermolla, siitä esimerkkinä FinRAn järjestämä kirjoituskilpailu yläasteen oppilaille kansainvälisen nuorisovuoden kunniaksi 1987. Tuotoksia koottiin julkaisuun ”Lukemallahan se selviää”. Oppilaille on järjestetty muitakin kilpailuja. Kansainvälisen lukutaidon vuoden 1990 tiimoilta oli julistekilpailu, jonka palkintolautakunnan muodostivat Juha Merta, Arja Huhtala ja Veikko Hirvimäki. Palkinnot jaettiin Helsingissä Educa-messuilla 25.11.1989. FinRA on osallistunut useihin alan messuihin.

Jo Arja Huhtalan kauden alkuvaiheissa kansainvälisyttä toi vahvasti kuvaan 10. Pohjoismainen Lukemiskongressi Turussa 1988 sekä FinRAn järjestämät ryhmämatkat kongresseihin.

Jäsenlehden vaihteita

Vuonna 1972 virisi ajatus jäsenlehden toimitamisesta. Aikaisemmin olivat tärkeät asiat tulleet violetinvärisinä spriimonisteina. Hyvin ovat kuitenkin säilyneet, vuoden 1971 luokanopettajien monisteesta voi lukea, että jäseniä oli 52 alkaen Liisa Ahtiaisesta ja päättyen Marja-Liisa Åströmiin. Vuonna 1973 ilmestyi ensimmäinen, piskuinen jäsenlehti Maija Paavilaisen toimittamana. Pienestä alusta on lehti vuosien varrella kasvanut kauniiksi ja muhkeaksi, muuttanut nimensä Kielikukoksi, joka nykyään ilmestyy neljä kertaa vuodessa. Päätoimittajina ovat Maijan jälkeen olleet Heikki Porkola, Kari Tuunainen,

Ulla Linjama, Riitta Muhonen ja nykyisin Marja Välke.

Päätoimittajan apuna on ollut muuta toimituskuntaa, joista viime vuosilta voi lehdestä lukea nimiä Seija Jokinen, Marjaana Kupari, Paula Malin, Riitta Nissinen, Paavo Salmiinen, Simo Koivunen, Tiina Pilbacka-Rönkä, jotkut vuosista 1988 - 1990 joka vuosi, jotkut vaihdellen.

Kielikukko-jäsenlehti on parhain ja pätevin sanansaattaja FinRAn elämässä. Onhan yhdistyksen tarkoitusperät pedagogiset ja jäsenkuntaa yhdistävät toimet. Lehti koskettelee alamme kysymyksiä laidasta toiseen ajan-

kohtaisesti. Esitellään erilaisia kouluja, pohditaan eri-ikäisten lasten opetusta ja ongelmia, vammaisryhmät on otettu huomioon, esitellään uusi opetusmenetelmiä, muiden maiden kouluasiat ovat pohdinnan kohteena, ei ole unohdettu pakolaisia ja maahanmuuttajia, onpa opettajan oma huolto myös koettu tärkeäksi.

Jäsenlehden varhaisvuosilta pomittuja:

4.1974 Kiertävien opettajien vaikeudet ovat nykyisin sitä luokkaa, että ammattijärjestön tulee kiireesti pystyä toimimaan taa-takseen tälle osalle jäsenkuntaa edes siedettävät olot. Irja Hietanen

2.1975 Viime viikolla eräs oppilaani kysyi minulta: "Miksi sä haluat tulla suurena?" Vastasin: "Kameliksi, että jaksaisin raahata kaikki nämä tavarat autooni ja seuraavaan paikkaan". Kerttu Syrjälä, Forssan kiertävä lukiopettaja

4.1975 Klinikkaopetus r.y. on aloittanut julkaisutoiminnan. Tähän mennessä on ilmestynyt Eeva Sonnisen "Näinkin voi nauhuriä käyttää", jonka varsin monet yhdistyksen jäsenet lienevät käyttöönsä hankkineet.

1.1976 Erityisopetustilana täällä Lieksan Nurmijärven koululla on ruokala. Kunhan murut on pyyhkäisty pois pöydiltä, on valittavana kaksi mahdollisuutta: joko lämmin pöytä uunin vierestä tai valoisa pöytä ikkunan luota. Kyllikki Kerola, kiertävä erityisopettaja

1.1976 Saavuin työhuoneeni ovelle ja kevätaurinko pimeni mielessäni. Huoneen lattia oli pois. Seinässä oli reikä. Kaapit olivat pihalla. Tilalla oli kaupungin rakennusosaston miehiä täydessä työssä. Tästä ei tietenkään ole mitään pahaa sanottavaa, mutta huomata: Kukaan ei missään vaiheessa katsonut asiakseen ilmoittaa minulle tai lukikollegalleni, ettei meillä hiihtoloman jälkeen ole enää somaa pientä työhuonetta - eikä mitään muuta tilalle... Kysyin: Mitä tekee leipuri, kun hän aamulla töihin tullessaan huomaa leipomon puretuksi. Ottaako hän taikinansa ja kulkee ympäriinsä kyselemässä paikkaa missä leipoa. Vai pitääkö hän selviönä, että hänelle osoitetaan toinen työskentelytila. Maija Paavilainen, Tampere

4.1978 Feministitkin tulisivat jo huolestuneiksi miessukupuolen sortamisesta, jos saisivat tietoonsa, että tasa-arvoisena pidetyllä opetuslalla, lukiviroissa eräälläkin paikakunnalla on 16 virkaa, niistä peräti 15 nais-

Yhdistys pitää meidät lehtensä kautta ajan tasalla, ei ainoastaan itse järjestämistään tilaisuuksista, vaan erittäin kiitettävästi se tiedottaa muiden yhdistysten koulutuspäivistä ja tapahtumista. Samoin yhdistyksen aluekerhot kertovat siellä toiminnastaan.

ten hallussa, ja vain yksi virka on uskottu miehen hoidettavaksi. Kuitenkin oppilaista suurin osa on poikia, jotka kaipasivat nimenomaan isähahmoa. Kyllähän me kaikki tiedämme tuon epäsuhteen, mutta sitä ei oikein tule ajatelleeksi, ei nähdä metsää puilta... Heikki Porola

Nykyisen päätoimittaja Marja Välkkeen ajankohtaista FinRAsta palstalta voi viime ajoilta poimia ainakin seuraavanlaisia kannanottoja:

- Ilman rahaa ei selvitä. Mitä jäsenmaksutuloilla sitten tehdään? Ne hupenevat kaikki Kielikukkojen kirjapaino- ja postituskuluihin. Mikäli aiomme tarjota jäsenkunnalle muutakin kuin vain lehden, on meidän myytävä paljon julkaisuja ja paitoja. Niillä pienillä myyntivoitoilla järjestämme sitten seminaareja, opintopäiviä, kongresseja...

- Yhdistyksemme edustaja Euroopan Komiteassa on vaihtunut. Ulla Lehtosen jälkeen FinRAa Euroopan komiteassa edustaa Arja Huhtala.

- Kuluneena keväänä on virinnyt yhteistoimintaa Viron kanssa. Virolaisia FinRAsta kiinnostuneita henkilöitä on vierailut Suomessa ja osa johtokunnastamme on käväissyt Tallinnassa. Nyt Viroon on perustettu FinRAa vastaava yhdistys, EstRA. Yhteistyö yhdistystemme välillä jatkuu edelleen.

- Maaliskuussa 1993 FinRA ja EstRA pitävät yhteiset opintopäivät Tallinnassa.

- Berliinin kongressin loppulauseena oli: "Olemme, mitä luemme."

Mukavia munauksia

(= jäsenlehden huumoripomintoja)

6-luokkalainen käytöshäiriöinen tuumasi erityisopettajalleen: "Kyllä sulla on helppo työ. Täällä sä vaan juttelet meidän kanssa ja saat ainakin tonnin kuussa."

Ope kysyi välitunnilla ekaluokkalaiselta: "Mikä on mieluisin aineesi koulussa?" "Liima", vastasi poika jämerästi.

Ope kyseli kokeessa: Mikä on keripukki? Oppilas kirjoitti kauniilla kaunolla: Keripukki on lampaan mies.

2. Ik teki isänpäiväkortteja. Matti sai kuvan valmiiksi, mutta teksti jäi puuttumaan. Siihen opettaja: "Saat laittaa siihen mitä vain. Keksi itse!" Ja Mattipa keksi: "Hus sika metsään!"

Opettaja kysyi oppilailta: "Mitä aiotte tehdä, kun tulette yhtä isoiksi kuin minä?" Opettaja kysyi ensin yhdeltä tytöltä. Tämä vasasi: "Ryhdyn laihduttamaan."

Isä oli pikkuisen lihonut. Saunassa pikku-poika kijlasi hädissään: "Isän napa on hukkunut!"

Erityisluokkalainen määritteli luokanopettajan ja erityisopettajan eron: "Luokanopettaja voi huijata mielinmäärin, mutta erityisopettajaa ei mitenkään."

- On se vaarallista, jos syö myrkyllisiä sieniä.

- ???

- Niin, kun voi tuhoutua vaikka ihmisen nemunuaiset. -

Joo, mutta se on vain pojilla, ei meillä!

Aloitteita ja kirjelmiä

Mikä oli tuo pieni opettajaryhmä, joka vuoden tiiviin lisäkoulutuksen ja arvosanasuoritusten jälkeen totesi omaavansa entisen luokanopettajan opetusvelvollisuutensa, 30 vt ja sen lisäksi kiertämisen, oppimateriaalinteon, kontaktien luomisen sekä aina vaihtuvat opettajainhuoneet. Ihmiskontaktit työssä moninkertaistuivat, työtila saattoi olla veistosali, siivouskomero, käytävä, jopa oma auto tai soppi, josta puuttuivat kaikki tarvittavat välineet. Oppilaiden saaminen oli sopeutettava luokanopettajan rytmiin, oman luokan puute tuntui aluksi surulliselta sekä jotenkin irralliselta. Palkka oli noussut yhdellä palkkaluokalla, mutta ansiot yleensä vähentyneet, kun ylitunteja ei ollut. Siis mikä oli tämä koulutyöläinen? No, puhe- tai lukiopettaja, puluki, myöhemmin puluki ym. häiriöisten erityisopettaja, nykyisin vain erityisopettaja eli osaaikainen erityisopettaja. Alkuvaikeudet ja pettymykset tuntuivat suurilta. Siksi moni klinikkaopettaja palasi takaisin luokanopettajan virkaan, niin silloin ja toisinaan vielä tänäänkin. Nythän on niitä, jotka väsyneinä kiertämiseen ovat hakeutuneet luokanopettajan virkaan. Jotkut ovat tehneet tämän oman viran lakkauttamisen pelossa.

Ei ihme, että alkuaikoina otettiin yhteyttä eri suuntiin: kouluhallitus, opetusministeriö, peruskoulun ja erityisopetuksen suunnittelu-toimikunnat, SEL, SOL, KEL ym. Vuonna 1971 onneksi saatiin Irja Hietanen SEL:n hallitukseen, varalle Jaakko Vihmaa. Samana

vuonna oli SEL:n opintopäivillä ryhmätyö erityisopetuksen kehittämiseksi. SEL alkoi olla kiinnostunut työmme epäkohdista ja pyysi niistä selvitystä.

Kirjelmät ja anomukset alkuvuosilta ovat ainakin arkistojen mukaan jääneet usein vaille vastausta, mutta asiat varmaankin jääneet itämään. Kentällä ne lienevät lisänneet taistelutahtoa ja oikeuksien luonnollista tiedostamista. Jotenkin jää kaipaamaan yhdistyksen taholta kouluihin ja johtajiin kohdistettua informaatiota ja asennemuokkausta.

Vuosina 1972 - 1973 tehtiin eduskunnan kyselytunnilla suullinen kysymys edellä esitetyistä klinikkaopettajien työolojen ja palkkauksen epäkohdista. Opetusministeri Sundqvist vastasi todeten, että em. asia sovitaan virkaehtosopimuksella (kunnallinen sopimusvaltuuskunta ja virkamiesjärjestöt). Kouluviranomaisilla ei ole mahdollisuutta puuttua niihin.

Kyllähän yhdistys oli kirjelmiä totisesti lähettänytkin ja vielä tuli lähettämään, vaikka ilmassa oli jo sääntöjenmuutos pyyhkiä etujenvallontapykälä pois. Tämä oli toki ymmärrettävää, olihan yhdistykseen liittynyt paljon muitakin kuin opettajia. Yhdistyksestä oli tullut kielellisen alueen koulutuksellinen yhdistys, ja palkka-asiat hoidetaan muita teitä. Palkkauksen kuntoonsaattaminen oli yhdistyksen perustamisen tärkeä elementti. Se toiminta jätettiin SEL:lle ja OAJ:lle ja suuntauduttiin pedagogiseksi yhdistykseksi.

Muu kotimainen toiminta

Tähän kuuluvat kaksi kaverusta: toimenkuva ja koulutustarve.

Yhdistyksien alkuvuosina toimenkuva oli suuntautunut puhe- ja lukivaikeuksien korjaamiseen. Siinä huomattiin yhteisiä tekijöitä ja yhdistyksetkin yhtyivät. Yhtymisen aikoihin tuotiin uutena tulokkaana erityisopettajille samanaikaisopetus. Sen saaminen käyntiin sujui kunnissa henkilöistä riippuen hyvin eri tavoilla. Olipa kunta, jossa arvovaltainen koulutoimenjohtaja kielsi korkeasti koulutettuja erityisopettajia, joiden joukossa oli maistereitakin, menemästä apuopettajiksi, kuten hän kutsui, ensimmäisiin luokkiin. Ei tätä hankalaa alkuvaihetta onneksi kovin pitkään kestänyt, innostuneita erityisopettajia oli pian samanaikaisopettajina ja he kykenivät työpanoksellaan auttamaan monen pienen oppilaan koulunkäynnin alkuvaiheita. Kouluhallituksen antamat ohjeet syksyllä 1975 ja silloisen Klinikkaopetus r.y:n julkaisu Samanaikaisopetus olivat pitkään ainoina kirjallisina ohjeina tähän työmuotoon.

Vuosina 1976 - 1977 alettiin keskustella ns. laaja-alaisista yläasteen viroista. Sanomalehtien voitokkaat otsikot "Klinikkaopettajien työmaa laajenee" ja "Erityisopetus on ko-

konaiskuntoutusta" ennakoivat muuttuvaa työnkuvaa. Mahtavaa, mutta huoltakin herättävää, eiväthän työolot vielä olleet kunnolla hoituneet. Mistä työvoimalisä? Varoitettiin koulukuraattorin töistä. Missä raja? Jääkö tämän kokonaiskuntoutuksen peittoon juuri se korjattava asia, minkä pitäisi olla valokeilassa? Mikä on erityisopettajakoulutuksen terapeuttinen panos? Entä ns. samanaikaisopetus? Onko luokanopettajakoulutuksessa paritöytäskentelyharjoituksia? Ei suomalainen luonne ole kovin yhteistyökykyinen, kouluamme moititaan vielä tänäänkin opettajakeskeiseksi. Yhteistyökoulutusta ja parhaita menetelmiä kaivataan. Joka tapauksessa kahdenkeskinen terapiasuhte on usein ainut keino auttaa oppilasta hänen ongelmassaan.

Kuten edellä olevasta huomaa, on toimenkuva yhdistyksemme alkuajoista muuttunut. Lyhyesti voisi todeta, että korjaavasta opetuksesta on voimakkaasti siirrytty ennalta-auttamiseen. Opettajien toivomuksena voisi esittää, että ennen kuin uutta, toimenkuvaan kuuluvaa mallia vaaditaan käytettäväksi, annettaisiin opettajalle aikaa perehtyä ja koulutautua siihen.

Muutakin kuin edunvalvontaa eli ei ainoastaan leivästä...

Yhdistykset suunnittelivat alkuaikoina jatkokoulutuskursseja. 1971 ja 1972 ne toteutuvatkin Jyväskylän kesäyliopiston yhteydessä. Kuusi yhdistysten jäsentä osallistui v. 1972 KH:n apurahoin Kööpenhaminassa pidettyyn lukukongressiin. Otaniemen lukemisen opetuksen symposiumi 1973 oli jo suuri tapahtuma Suomessa ja sai paljon julkisuutta. Nykyisin yhdistyksellä on omat syys- ja kevätkoulutuspäivät ja jatkuva valmius järjestää ryhmämatkoja tiedonhakuun muualle.

Koulutustapahtumissa yhteistyö Suomen Logopedis-foniatriksen yhdistyksen kanssa on ollut runsainta. Moni erityisopettaja on osallistunut SLFY:n koulutuspäiville. Luennoitsijainakin siellä on ollut ainakin Ritva Rauhala, Jaakko Vihmaa, Maija Paavilainen, Eeva Sonninen, Jaakko Salminen, Raija Syvälahti ym. Maija Paavilainen ja nykyisin Ritva Rauhala ovat myös kyseisen yhdistyksen puheenjohtajia.

Yhteistyökumppaneista tärkein on ollut SEL sekä palkkapoliittisesti että koulutuksellisesti. Yhteistyö on viime vuosina sujunut hyvin. Alkuaikoina välillä tuntui, että SEL

tuijotti liikaa pelkkään luokkamuotoiseen erityisopetukseen, eivätkä luokattomien erityisopettajien oikeudet tarpeet saaneet riittävästi ymmärtämystä.

Muita yhteistyökumppaneita on ollut iso joukko. Vuonna 1976 ÄOL:n vuosikirja käsittelee kouluikäisten kieltä. Tätä markkinoitiin jäsenillemme. Samoin annettiin Kouluhallitukselle lausunto lehtori Marjatta Vasaran laatimasta luonnoksesta lukemis- ja kirjoittamishäiriöisten oppilaiden arvostelusta. ÄOL:n kanssa on ollut vuosien varrella paljon yhteistoimintaa.

UNICEF otti v. 1979 yhteyttä lasten vuoden merkeissä. Suunniteltiin infolehtistä lasten vanhemmille ja osallistuttiin Lapsen maailma -näyttelyyn Jyväskylässä.

Vuonna 1981 Kansalaiskasvatuksen keskus tiedotti palveluistaan mm. julkaisusarjansa tuotteista. Samana vuonna Kirjailijakeskus r.y:n kanssa menttiin mukaan Lukusunnuntai-kampanjaan. V. 1985 Kirjailijaseminaarin yhden päivän ohjelmasta vastasi FinRA.

Vuonna 1986 pidettiin Helsingin yliopistolla yhteiset opintopäivät SUKOL:n kanssa

kielten oppimisesta ja erikoisesti kielten oppimisen vaikeuksista. Samoin on MAOL:n edustajia ollut yhteisillä opintopäivillä pohtimassa matematiikan oppimisvaikeuksia. Mielenterveysseuran kanssa pidettiin v. 1980 opintopäivät "Klinikkaopettajien mielenterveyspäivät" Kuopiossa. Tärkeitä yhteistyökumppaneita on ollut myös Puheterapeuttiliitto samoin Suomen nuorisokirjailijat sekä eri vam-

maisjärjestöt. Yhteistyötä on pidetty myös opettajainkoulutuslaitoksiin ja kesäyliopistoihin.

Yhteydet kouluhallitukseen ja opetusministeriöön ovat olleet aina tärkeitä.

IRAn ja Pohjoismaiden kanssa on oltu luonnollisesti vilkkaassa yhteistyössä, mutta se on eri lukunsa se.

Koulutus- ja kulttuuritoimintaa

Koulutustoiminta on ollut vilkasta ja aiheet antoisia, käytännön työtä palvelevia. Toimenkuvan muutokset ovat selvästi heijastuneet koulutukseen. Puluksi-opettaja tarvitsi lisätietoja varsinkin rinnakkaisalueessaan. Niinpä esim. vuoden 1974 kesäkurssi Jyväskylän yliopistossa tarjosi perusteorialuennot puhehäiriöiden, lukivaikeuksien ja matematiikan oppimisvaikeuksien alueelta. Samoin esiteltiin erityisopettajan uutta toimenkuvaa. Samaan aikaan suunniteltiin pitkän aikavälin koulutusohjelmaa ja v. 1977 koulutustoimikunta Rauhala - Tuunainen - Matilainen - Muhonen esittikin neljän vuoden ohjelmaluonnoksen.

Samanaikaisopetuksen mukana tuli kukaan koulutulokkaan ongelmakenttä ja kouluttajiksi myös luokanopettajia, kuten Alli Kantola ja Marja Tuononen. Oppilaan, varsinkin lapsen kielenkehityksen asiantuntijoista, jotka yhdistyksemme piirissä ovat vaikuttaneet, voisi mainita ainakin nimet Alahuhta, Salminen, Krogh, Jansen, Downing, Tuunainen, Matilainen, Syvälahti, Leiwo, Lehtonen ja monia muita.

Yläasteen erityisopetus antoi aiheen useilekin koulutuspäiville, mm. Jorma Kankaanpää ja Simo Rönty asiantuntijoinaan. Koulu-

tuspäivien aiheiden kirjoista voisi poimia vielä seuraavat teemat: oppimateriaalit, kouluväen ja psykologin yhteistyö, opettajan äänenkäyttö, aistivammaisten integrointi, klinikkaopettajien mielenterveys, kommunikatiopedagogia, ääniterapia, viivästynyt puhekehitys, uudistunut opettajakoulutus, oppilashuolto ja oppilaiden perheongelmat jne. Erityismaininnan voi antaa Erityisopettajan oma huolto -seminaarille.

Suomessa pidetyistä kansainvälisistä kongresseista on mainitsematta Ease 1980, jonka järjestelyissä oli FinRAkin mukana. Vuonna 1981 oli Joensuussa toinen Euroopan lukemiskongressi, josta suurin vastuu oli Kari Tuunaisen harteilla. Viime vuosien suurin tapaus oli X Pohjoismaiden Lukemiskongressi Turussa 1988. Se kokosi pari sataa osanottajaa ja sen järjesti FinRA yhdessä Turun yliopiston psykologian laitoksen kanssa järjestelytoimikuntanaan Pekka Niemi, Elisa Poskiparta, Jukka Hyönä, Arja Huhtala ja P-O Rönnholm. Turun kokous oli hyvä, ja poissaolleita tervehti Arja Huhtala Jukolan Juhanin sanoin: "Voi veikkoseni, luulenpa, että haastelisit toisin, jos esimerkiksi olisit käynyt Turun kaupungissa. Sen olen minä tehnyt..."

Kansainvälinen toiminta eli pitäishän sitä vähän kiertää muallimaa...

Yhdistys on hoitanut kansainvälisyysperiaatteensa vireästi ja monipuolisesti. Kongresseihin on menty joukolla tai luennoitsijavoimin. Nimet Atlanta, Missouri, Colorado, Manila, Dublin, Leads, Lontoo, Pariisi, Wien, Vejle, Basel, Mons, Färssaaret, Salamanca, Stuttgart, Kööpenhamina, Linköping, Upsala, Joensuu, Turku, Helsinki... tuovat varmaan mukanaolleille muistoja mieleen. IRAn komiteoissa on ollut suomalaisia vaikuttajia. Kielikukon 1987 numerossa 2 mainitaan seuraava nimiketju: Alahuhta, Huhtala, Lehmuskallio, Rauhala, Rauramo, Niemi. Yleensä nimet Jaakko Vih-

maa, Kari Tuunainen, Ritva Rauhala ja Pehr-Olof Rönnholm näyttävät useimmin esiintyvän näissä kansainvälisissä kuvioissa. Varsinkin Rönne on ollut vilkkaasti liikkeellä ja tuonut raporttinsa kaikkien ulottuville.

Vaikka yhdistyksessä on tätä kirjoitettaessa 930 jäsentä, on heistä vain murto-osa IRAn jäseniä. Tuntuu, että kotimainen toiminta ja koulutus on sittenkin valttia jäsenistön keskuudessa. silti kansainvälistä toimintaa, varsinkin kongressikäyntejä on harrastettu vireästi.

Kielikukko-lehdessä 2/89 Ritva Rauhala

ollessaan neljättä vuotta USAn kansainvälisen kehittämiskomitean jäsenenä kuuluttaa konkreettisempaa yhteyttä kansainvälisellä tasolla ja vetoaa yksityisiin jäseniin yhteyksien luomiseksi. He voisivat omassa aluekerhossaan pyrkiä löytämään sisaryhdistyksen, jonka kanssa käytäisiin kirjeenvaihtoa, vaihdettaisiin materiaalia ja menetelmiä ja vähitellen liitettäisiin mukaan opintomatkat, omat alueelliset seminaarit jne. ”Te, aktiiviset FinRAn jäsenet, tuumikaa ja toimikaa!” Ritva toivottelee.

Kansainvälisten asioiden sihteeri Pehr-Olof Rönnholm on puolestaan ollut jatkuvasa toiminnassa työsarallaan. Hän on kuulunut

Euroopan Komiteaan (EK), ja hänen raporttinsa kertovat monenmoisista suunnitelmista. Euroopassa on toivottu, että IRasta tulisi liitto, jossa USA-yhdistys olisi yksi muiden joukossa eikä niin, että me muut olemme amerikkalaisen ulkojäseniä. Toistaiseksi ei tämä kuitenkaan ole toteutunut. 1990 Rönne valittiin vuosiksi 1991 - 1994 IRAn Board of Directorsin jäseneksi. Hän sai huomattavan äänimäärän USAsta ja on johtokunnan jäsenistä ainoa, joka ei ole amerikkalainen. Täytyy vain todeta, että melkooisen hyppäyksen Rönne on tehnyt urallaan, jonka hän aloitti esityksellään 1973 Otaniemen 6. lukemiskongressissa.

Miten tästä eteenpäin?

Juhlavuotemme sattuu ajankohtaan, jona lama pyrkii puristamaan koululaitoksemme kaikkia opetusalueita, ei vähiten erityisopetusta. Arja Huhtala kirjoittaakin Kielikukossa 1/1993: ”Elämme erikoisia aikoja. Mikään ei enää päde. Eivät sopimukset, eivät lait, eivät lupaukset, eivät mitkään. Edes sää ei suostu olemaan talvinen. Olemme kiltisti maksaneet ammattiyhdistyksen jäsenmaksun kuvitellen, että joskus, jos on tarvis, se tukee meitä. Näkis vaan. Kunnissa uhkaillaan, anna rahasi meille. Jos et anna joudut mustalle listalle. Eikö tätä jossain kutsuta mafiaksi. Että se laeista ja sopimuksista. Televisiossa ennusteltiin, että kapina on väistämätön. Ei puoli miljoonaa työtöntä kauan jaksa. Varsinkin kun edustajamme huhhailevat maailmalla luksusmatkoilla yhteisillä rahoilla. Säästövaatimukset vievät meidät pian siihen, että säästämme itsemme pois maailmankartalta, mikäli olemme siellä koskaan olleetkaan. Konstit on vähissä...

Miksi aina pannaan vastuuseen heikoin ja kyvyttömin? No, kun hän on heikoin ja kyvyttömin.”

Siinähan oli ajankuva selkeästi pelkistetynä. Hyvältä ei siis näytä, mutta olivathan yhdistyksemme alkuvuosinakin vaikeudet todella suuria. Tilanne parani muutamassa vuodessa. Varmasti tulee nytkin niin käymään. Viime vuonna Arja otsikoi lehdessämme jutunsa ”Edessä loistava menneisyys”. Se tarkoitti ilmeisesti suomalaista olympiaurheilua. Meidän kaikkien on pidettävä huoli siitä, että FinRasta ei päästä otsikoimaan samoin.

Toivottavasti yhdistyksemme kasvatuksen eri sektoreilla työskentelevät jäsenet aina korkeakouluista päiväkoteihin saavat mahdollisimman täysipainoisesti tehdä arvokasta työtään.

Voisiko yhdistys jatkossa vaikkapa astua julkisuuteen viestittämään suurelle yleisölle, erityisesti lasten vanhemmille, omia periaatteitaan ja tavoitteitaan? Näistähän suurin ja tärkein on lasten ja nuorten auttaminen mahdollisimman täysipainoiseen elämään.